

มะกอกน้ำไม้ผลทนน้ำท่วม

Flooding Tolerant Fruit (Tree) "Elaeocarpus hygrophilus Kurz"

เกย์ม พวงจิก

มะกอกน้ำ มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า Elaeocarpus hygrophilus Kurz อยู่ในวงศ์ Elaeocarpaceae เป็นพืชที่พบขึ้นกระจายทั่วไปในที่ราบลุ่มภาคกลางของประเทศไทย โดยเฉพาะตามริมแม่น้ำ ลำคลอง ทั้งนี้ เพราะว่ามะกอกน้ำเป็นพืชที่ชอบน้ำ สามารถทนการฉุดน้ำท่วมได้เป็นอย่างดี เมื่อต้นมะกอกน้ำให้ผลผลิต ผลที่แก่จะร่วงหล่นน้ำ แล้วลอยไปตามกระแสน้ำไปทุกดอยที่ได้กีดความสามารถออกเจริญเติบโตเป็นต้นใหม่ขึ้นมาได้ เมื่อปี พ.ศ. 2538 มีปริมาณฝนตกมาก ทำให้เกิดน้ำท่วมในหลายจังหวัดของประเทศไทย โดยเฉพาะในภาคกลางซึ่งทำให้ไม่ผลผลิต เช่น มะม่วง ขนุน กระท้อน กล้วย และมะละกอ ถูกน้ำท่วมตายเป็นจำนวนมากแต่มะกอกน้ำยังคงมีชีวิตอยู่ อย่างปกติ สามารถให้ผลผลิตได้ดังเดิม

ผลของมะกอกน้ำสามารถนำมาเปรรูปเป็นอาหาร ได้หลายอย่าง เช่น มะกอกน้ำดองหวาน เชื่อม แห่อิ่ม และคงเค็ม เป็นต้น เป็นที่นิยมรับประทานเป็นของว่างทั่วไป ในปัจจุบันมีมะกอกน้ำ พันธุ์ผลใหญ่ และให้ผลระหว่างเดือนตุลาคมถึงมกราคม ซึ่งมะกอกน้ำพันธุ์นี้จะมีผลขนาดใหญ่มีเนื้อมาก เมล็ดเล็กกว่าพันธุ์พื้นเมือง (ที่ให้ผลขนาดเล็กเมล็ดใหญ่ และเนื้อน้อย) และยังผลระหว่างเดือนตุลาคมถึงมกราคม แต่จะมีผลผลิตสูง 2 รุ่น คือ ช่วงเดือน พฤษภาคม และเดือนพฤษภาคม จากสภาพโดยรวมแล้วมะกอกน้ำพันธุ์นี้น่าจะปลูกเป็นการค้ามากกว่าพันธุ์พื้นเมืองซึ่งให้ผลผลิตปีละ ครึ่ง คือช่วงเดือน พฤษภาคมถึงมกราคม เท่านั้น

การขยายพันธุ์มะกอกน้ำ ปัจจุบันนี้เกษตรผู้ปลูกมะกอกน้ำผลใหญ่นิยมใช้วิธีการตอน และการปักชำซึ่งวิธีการตอนจะได้กิ่งที่มีขนาดใหญ่ และระบบรากค่อนข้างจะแข็งแรงกว่า ส่วนการปักชำจะได้กิ่งเล็กกว่า แต่จะได้ปริมาณต้นพันธุ์มากกว่า เมื่อนำกิ่งพันธุ์ทั้ง 2 แบบ มาปลูกสามารถเจริญเติบโตได้ดีเช่นกัน

การปลูกและดูแลรักษา การปลูกมะกอกน้ำในที่ราบลุ่มภาคกลาง สามารถปลูกได้ 2 วิธีคือ

1. ขกร่องปลูก โดยขุดคันยกเป็นร่องกว้างประมาณ 6-8 เมตร ร่องน้ำกว้าง 1-2 เมตร ลึก 1-1.5 เมตร ให้คันร่องสูงจากระดับดินเดิมประมาณ 80 เซนติเมตร และมีการป้องกันน้ำท่วม เพื่อป้องกันความเสียหายในช่วงที่ต้นมะกอกน้ำยังเล็กอยู่ยังไม่สามารถทนน้ำท่วมได้มากนัก ควรขุดคันดินขนาดใหญ่ด้อมรอบสวนอีกที

2. ปลูกแบบไม่ยกร่อง การปลูกแบบนี้พื้นที่ปลูกต้องค่อนข้างสูงกว่าพื้นที่ข้างเคียงหรือมีแหล่งที่จราจรยน้ำได้มีอ่อนตกหนัก ๆ และไม่มีน้ำท่วม หรือท่วมไม่นานนัก

พื้นที่ที่ใช้ปลูกจะออกน้ำนี้จะต้องมีน้ำใช้ตลอดทั้งปี หลังจากที่เตรียมแปลงได้แล้ว ในกรณีกรอง สามารถดูดหุ่นปลูกได้เลย แต่ถ้าไม่ยกร่องต้องมีการปรับพื้นที่ให้เรียบ และทำให้น้ำฝนที่ตกมาจากการระบายนอกได้ โดยเฉพาะในช่วงแรกที่จะออกน้ำยังต้นเล็กอยู่

- ระยะปลูกโดยใช้ระยะห่างระหว่างต้นและแผล 4x4 เมตร หรือ 4x6 เมตร ก็ได้โดยบุคลุณขนาด (กว้างxยาวxลึก) ประมาณ 30x30x30 สูญเสียต่ำติดต่อและตากแดดไว้ประมาณ 7-10 วัน

- ใส่ปุ๋ยคอกประมาณ 1/3 ของหุ่น และปุ๋ยวิทยาศาสตร์ สูตร 15-15-15 ประมาณ 30 กรัม/หุ่น โดยผสมปุ๋ยทั้ง 2 ชนิด ให้เข้ากับดินที่บุดขึ้นมาแล้วใส่ให้เต็มหุ่น

- นำกิงพันธุ์จะออกน้ำที่ได้จากการตอนหรือปักชำนาปลูกในหุ่นที่เตรียมไว้โดยไม่ต้องลึกมาก ปักหลักและผูกเชือกยึดลำต้นกันลมโดย แล้วรดน้ำให้ชุ่มชื้น อาจใช้วัสดุหุ่นดิน เช่น ฟางข้าว เศษหญ้า และเศษวัชพืช เป็นต้น มาคลุนโคนต้นเพื่อช่วยรักษาความชุ่มชื้นให้กับดิน

- รดน้ำสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง (คุ้นเคยในหุ่น ถ้าเริ่มแห้งต้องรีบ润น้ำทันที) เนื่องจากจะออกน้ำเป็นพืชที่ชอบน้ำ ควรรดน้ำสม่ำเสมอ

- เมื่อปลูกได้ประมาณ 3-4 เดือน ควรเพิ่มปุ๋ยคอกให้ประมาณ 5 กิโลกรัม/ต้น และควรใส่ปุ๋ยคอกทุก ๆ ปี ประมาณ 10 กิโลกรัม/ต้น ส่วนปุ๋ยวิทยาศาสตร์ ใส่ปุ๋ย 15-15-15 ทุก ๆ 2-3 เดือน อัตรา 15-30 กรัม/ต้น ประมาณ 1 ปี -1 ปีครึ่ง จะเริ่มออกดอกติดผล ในช่วงนี้ควรให้ปุ๋ยที่มีฟอสฟอรัส (P) และไประดัดเซี่ยม (K) สูง เช่น 9-27-27 (อัตราส่วน N:P:K=1:2:2 หรือ 1:3:3) เป็นต้น ประมาณ 2-3 เดือน/ครั้ง ในอัตรา 100-200 กรัม/ต้น (ดูขนาดของลำต้นประกอบด้วย)

- โรคและแมลงศัตรูที่พบ จะออกน้ำเป็นพืชที่ไม่ค่อยมีโรคและแมลงรบกวนมากนัก ที่พบบ้างได้แก่ พอกเพลี้ยไฟ ไรแดง หนอนกินใบ ถ้ามีศัตรูพืชดังกล่าวระบาดมากก็อาจใช้สารเคมีฉีดพ่นป้องกันกำจัด แต่เกษตรกรควรป้องกันกำจัดแบบผสมผสาน เช่น ใช้ไฟฟ้าล่อ และใช้การหนีบวากับดัก เป็นต้น ไม่ควรใช้สารเคมีเพียงอย่างเดียว

- การเก็บเกี่ยว จะเริ่มให้ผลผลิตเมื่ออายุประมาณ 1 ปี เป็นต้นไป และเมื่อต้นใหญ่ก็จะให้ผลผลิตมากขึ้นตามไปด้วย วิธีการเก็บเกี่ยว ใช้ผ้าใบล่อนปูใต้ต้นให้รอบทรงพุ่ม แล้วใช้มือเด็ดผลที่แก่ให้ร่วงลงบนผ้า จากนั้นรูบผ้าใบล่อนเข้าหากันก็จะได้ผลมะกอกน้ำร่วมกันเป็นจำนวนมาก นำไปใส่ตะกร้าพลาสติกเพื่อซั่งน้ำหนักต่อไป

- การตัดแต่งกิ่ง ปกติมะกอกน้ำจะออกดอกเป็นช่อๆ ตามกิ่ง หลังจากที่เก็บเกี่ยวผลผลิตแล้ว ควรตัดแต่งกิ่งบ้าง โดยตัดกิ่งแห้ง กิ่งเป็นโรคหรือถูกแมลงทำลาย และกิ่งที่ถูกซ่อนทับไม่ได้รับแสงเพื่อให้ทรงพุ่มโปรด ได้รับแสงเดดทัวทั้งทรงพุ่ม และไม่เป็นแหล่งสะสมโรคและแมลงด้วย ผลผลิตที่ได้จะมีคุณภาพดี

การตลาด นักอุปกรณ์สามารถขายได้ง่าย ตลาดมีความต้องการสูง แหล่งขายได้แก่ ตลาดสีนุมเมือง ปากคลองตลาด สี่แยกมหานakh ตลาดไทย และตลาดในตัวจังหวัดต่าง ๆ เช่น สุพรรณบุรี และพระนครศรีอยุธยา เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

นิวัตร์ ธรรมกิจบาล. 2539. นักอุปกรณ์พัฒนาชุมชน. เศวตกรรม. 20 (4):69-73.